

World Vision

The Asia Foundation

ХҮН ХУДАЛДААЛАХ, ТҮҮНТЭЙ ТӨСТЭЙ ХЭРГИЙГ ХЯНАН ШИЙДВЭРЛЭХ АЖИЛЛАГААНД ХИЙСЭН ДҮН ШИНЖИЛГЭЭ

БАРИМТАТ ХУУДАС

Танилцуулга

Монгол Улсын Засгийн газар нь АНУ-ын Төрийн Департаменттай хамтран дөрвөн жилийн (2020-2024 он) хугацаатай “Хүүхэд хамгааллын түншлэлийн компакт гэрээ”-г байгуулсан. Тус Гэрээний гол зорилго нь Монгол Улсад хүүхэд худалдаалсан гэмт этгээдийг хуулийн дагуу яллаж, зохих ял шийтгэлийг оногдуулах чиглэлээр Монгол Улсын төрийн холбогдох байгууллагууд, төрийн бус байгууллагын болон иргэний нийгмийн байгууллагуудын чадавхыг бэхжүүлж, эдгээр гэмт хэргийн хохирогч хүүхдүүдэд зориулсан учирсан гэмтэл, хохирлыг нөхөн сэргээхэд чиглэсэн цогц үйлчилгээ үзүүлж, улмаар Монгол Улс даяар хүүхэд худалдаалах гэмт хэргийн бүх төрлөөс урьдчилан сэргийлэхэд чиглэхээр тохиролцсон. МУ-ын Засгийн газрыг төлөөлөн Хууль зүй, дотоод хэргийн яам (ХЗДХЯ), Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яам (ХНХЯ), Улсын Ерөнхий Прокурорын газар (УЕПГ), Монгол Улсад Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх ажлыг зохицуулах Зөвлөл (ГХУСА33) ажиллаж байгаа бөгөөд төслийг хэрэгжүүлэгч нь Дэлхийн зөн Монгол ОУБ, Азийн сан юм.

Хүйсийн тэгш эрх төв нь Азийн сантай “Хүүхэд хамгааллын түншлэлийн компакт гэрээ”-ний хүрээнд 2021 оны 04 дүгээр сараас эхэлсэн хамтын ажиллагааны нэг хэсэг болох хүн худалдаалах, түүнтэй төстэй гэмт хэргийг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд дүн шинжилгээ хийж улмаар өнөөгийн нөхцөл байдлыг тодруулахыг зорьсон судалгааны тайланг боловсруулан хэвлүүлж олон нийтийн хүртээл болгож байгаад таатай байна.

Судалгааны тайланд хүн худалдаалах хэрэг түүний төрөл, хэлбэрүүдийг илрүүлэх, хянах, шийдвэрлэх үйл явцын талаар тоо мэдээ, хавтаст хэргийн материал болон хохирогчдын санал дүгнэлтэд тулгуурлаж, олон улсын болон дотоодын хууль, гэрээ конвенцуудтай харьцуулсан дүн шинжилгээ хийсэн. Тиймээс цаашид хүн худалдаалах, түүнтэй төстэй гэмт хэргийг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны хүрээнд гарч буй хүндрэл, бэрхшээлийг хэрхэн сайжруулах санал зөвлөмжийг нотолгоонд суурилсан бодлогын баримт бичиг боловсруулахад эх сурвалж болно гэдэгт итгэлтэй байна.

Америкийн Нэгдсэн Улсын Төрийн Департаментын санхүүгийн дэмжлэгтэйгээр “Хүүхэд хамгааллын түншлэлийн компакт: Хүн худалдаалахаас хүүхдийг хамгаалах нь” төслийн хүрээнд хийж гүйцэтгэсэн болно. Энд дурдагдсан үзэл бодол, үр дүн, мэдээлэл, дүгнэлт нь зөвхөн зохиогчийнх бөгөөд Америкийн Нэгдсэн Улсын Төрийн Департаментын болон Азийн сангийн үзэл бодлыг илэрхийлээгүй болно.

Хэрвээ та бүхэнд судалгааны тайланд санал хүсэлт байвал доорх хаягаар бидэнтэй холбогдоорой.

Монгол Улс, Улаанбаатар хот 211238

Шуудангийн хайрцаг-321, Утас/факс: 976-11-311512

Итгэлийн утас: 1800-1903

Нүүр хуудас: Mongolia Gender Equality Center

И-мэйл: gendereqcen@magicnet.mn

Вэб хуудас: www.stoptrafficking.mn

Судалгааны танилцуулга

Энэхүү судалгааг Монгол Улсын Засгийн газар, АНУ-ын Засгийн газар хооронд 2020 онд байгуулсан Хүүхэд хамгааллын түншлэлийн компакт гэрээний хүрээнд Азийн сан болон Дэлхийн зөн Монгол Олон улсын байгууллагын хамтран хэрэгжүүлж буй “Хүн худалдаалахаас хүүхдийг хамгаалах нь” төслийн хүрээнд Хүн худалдаалах болон түүнтэй төстэй гэмт хэргийг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд хийх дүн шинжилгээ сэдэвт судалгааны ажлын гүйцэтгэгчээр Хүйсийн тэгш эрхийн төв (ХТЭТ) болон түүний судлаачдын баг 2021 оны 07 дугаар сараас 2022 оны 08 дугаар сар хүртэл ажилласан.

Уг судалгааны ажлын зорилго нь:

- Палермогийн протоколын тодорхойлолтын дагуу хүн худалдаалах гэмт хэргийн бэлгийн мөлжлөг болон албадан хөдөлмөр эрхлүүлэх, хөдөлмөрийн мөлжлөгийн зорилгоор насанд хүрсэн болон насанд хүрээгүй хүнийг худалдаалсан хэргүүд;
- Шүүхээр шийдвэрлэгдсэн болон цагдаад хандсан, шалгагдсан, прокурорт хянагдсан, хэрэгсэхгүй болгосон, зүйлчлэл өөрчлөгдсөн сүүлийн 3 жилийн хугацаан дахь эрүүгийн хавтаст хэргүүдийг судлах, дүн шинжилгээ хийх, санал, зөвлөмж боловсруулах;
- Эрүүгийн хуулийн 12.3; 12.6; 13.1; 13.13; 15.3; 16.4; 16.6; 16.8; 16.9; 16.10 зүйл ангиар зүйлчлэгдсэн хэрэг, хохирогчийг тогтоох үндэслэл, зүйлчлэл өөрчлөгдсөн эсэх, хэрэг бүртгэгдсэнээс шийдвэрлэгдэх хүртэл зарцуулсан хугацаа, ажилтны тоо, ажлын ачаалал зэргийг судлах, хохирогчид учирч буй хүндрэл, бэрхшээлийг тогтоож, цаашид хууль тогтоомжийг хохирогчид ээлтэй болгох, сайжруулахад дэмжлэг болох санал, зөвлөмжийг гаргах;
- Хуулийн байгууллагад хандсан, хохирогчоор тогтоогдсон хүн худалдаалах гэмт хэргийн хохирогчдод үзүүлсэн туслалцаа дэмжлэгийн өнөөгийн нөхцөл байдал, хууль зүйн үйлчилгээнд дүн шинжилгээ хийж нөхцөл байдлыг тодорхойлох зэрэг юм.

Судалгааны ажлын мэдээлэл цуглуулалтыг Улсын дээд шүүх, Нийслэлийн Эрүүгийн хэргийн давж заалдах шатны шүүх, Нийслэлийн прокурорын газар, Эрүүгийн цагдаагийн газар болон Улаанбаатар хотын төвийн 6 дүүрэг дэх шүүх, прокурор, цагдаагийн болон өмгөөлөгчдийн төлөөллийг хамруулан нийт 49, хуулийн байгууллагад хандсан хүн худалдаалах гэмт хэргийн 20 хохирогч ба нийт 69 оролцогчийг хамруулан зохион байгуулав. Тоон судалгааг цагдаа, прокурор, шүүхийн байгууллагын статистик мэдээлэлд дүн шинжилгээ хийж боловсруулсан болно.

Судалгааны үр дүн

Судалгааны ажлын хүрээнд дараах үр дүнг тодорхойлов. Үүнд:

1. Эрх зүйн зохицуулалтын чиглэлээр

Үр дүн 1. Монгол улс хүн худалдаалах, түүнтэй төстэй гэмт хэрэгтэй тэмцэх, урьдчилан сэргийлэх, хохирогч хамгааллын чиглэлээр олон улсын баримт бичигт нэгдэж, олон улсын өмнө хүлээсэн үүргээ биелүүлж байна. Харин энэ төрлийн гэмт хэрэг үйлдэгддэг, үйлдэгдэж болзошгүй улс орнуудтай эрүүгийн хэргийн талаар эрх зүйн туслалцаа харилцан үзүүлэх гэрээг байгуулах шаардлагатай байна.

Үр дүн 2. Манай улс олон улсын өмнө хүлээсэн үүргээ биелүүлж, хүн худалдаалахтай тэмцэх бие даасан хуулийг баталсны зэрэгцээ салбар хуулиар тодорхой асуудлуудыг зохицуулсан байна. Гэвч өнөөдрийг хүртэл бие даасан хуульд хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийн үр дагаврын үнэлгээ хийгдээгүй байна.

2. Зөрчил шалгаж шийдвэрлэх ажиллагааны чиглэлээр

Үр дүн 3. Биеэ үнэлэн бусадтай бэлгийн харьцаанд орсон, бусдын биеийг үнэлэн бэлгийн харьцаанд орсон зөрчил буурах хандлагатай байгаа ч энэ цар тахлын нөхцөл байдлын улмаас тогтоосон хориглолт, хязгаарлалттай холбоотой байна.

Үр дүн 4. Биеэ үнэлэхийг зохион байгуулсан, зуучилсан гэж торгох шийтгэл хүлээсэн хүмүүсийн олонх нь эмэгтэйчүүд бөгөөд тэдний зарим нь энэ төрлийн зөрчлийг хэд хэдэн удаа үйлдэж байсан байна.

Үр дүн 5. Биеэ үнэлэх, бусдын биеийг үнэлэн бэлгийн харьцаанд орох /биеэ үнэлэхийг зохион байгуулах/ зөрчлийг хялбаршуулсан журмаар шалгаж, шийдвэрлэх явдал түгээмэл байна.

3. Мөрдөн шалгах ажиллагааны чиглэлээр

Үр дүн 6. Цагдаагийн байгууллагын бүтцэд хүн худалдаалах гэмт хэрэг (ХХГХ) болон Хүүхдийн эсрэг үйлдсэн гэмт хэрэг мөрдөх бие даасан нэгж байгуулагдсан нь сайшаалтай байна.

Үр дүн 7. ХХГХ болон түүнтэй төстэй гэмт хэрэг, ялангуяа хүүхдийг бэлгийн хүчирхийлэлд оруулах замаар гэмт хэргийн хохирогч болгох явдал тогтвортойгоор өсөх хандлагатай байна.

Үр дүн 8. Хүн худалдаалах, түүнтэй төстэй хэргийн талаарх гомдол, мэдээллийг хүлээн авах ажиллагаа хуулийн хүрээнд явагдаж байгаа ч гомдол, мэдээллийг шалгах ажиллагааны төрөл, хэлбэрийг нэмэгдүүлэх эрх зүйн орчинг бүрдүүлэх шаардлагатай байна.

Үр дүн 9. ХХГХ, түүнтэй төстэй гэмт хэргийн талаарх гомдол, мэдээллийг шалгаад, хэрэг бүртгэлтийн хэрэг нээх, эрүүгийн хэрэг үүсгэж, яллагдагчаар татах ажиллагаанд Эрүүгийн хуульд ХХГХ-ийн хэлбэр бүрийг тусгайлан бие даасан гэмт хэрэг болгож зохицуулсан нь сөргөөр нөлөөлөх хандлагатай байна.

Судалгааны үр дүн

Үр дүн 10. Хүн худалдаалах, түүнтэй төстэй гэмт хэрэгт өртөж хохирсон иргэд нэн тэргүүнд хуулийн байгууллагад гэхээсээ илүүтэй төрийн бус байгууллагад хандаж туслалцаа дэмжлэг авах хандлагатай байна. Энэ нь хуулийн байгууллагад итгэх итгэлгүйн дээр тэдний харилцаа хандлагатай зарим талаараа хамааралтай байна.

Үр дүн 11. Энэ төрлийн гэмт хэрэгт мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулах хугацаа харилцан адилгүй байна. Энэ нь тухайн хэргийн нөхцөл байдал, оролцогчдын тоо, нотлох ажиллагааны цар хүрээ болон бүртгэгдэх үедээ гэмт хэрэг үйлдсэн этгээд нь тогтоогдсон байсан эсэхтэй шууд хамааралтай байна.

Үр дүн 12. Мөрдөн шалгах ажиллагааны явцад хохирогчдоос хууль ёсны эрх, ашиг сонирхлоо хамгаалуулах, өмгөөлөл, хууль зүйн туслалцаа авах, мэдээллээр хангуулах, аюулгүй байдлаа хамгаалуулах боломж хязгаарлагдмал байна.

Үр дүн 13. ХХГХ болон түүнтэй төстэй хэргийн хохирогчид өөрт учирсан хохирлоо тодорхойлох, түүнтэй холбоотой баримтыг хэрхэн гаргах, ямар байдлаар нөхөн төлүүлж болох талаар мэдлэг, ойлголтгүйн улмаас хохирлоо нэхэмжилж чадахгүй байна.

4. Шүүхээр хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны чиглэлээр

Үр дүн 14. Шүүхээс хүн худалдаалах болон түүнтэй төстэй гэмт хэргийг шийдвэрлэж буй тоон үзүүлэлт жил бүр өсөж байгаа нь сайн үзүүлэлт юм. Гэвч энэ нь нийт бүртгэгдсэн, шүүхээр шийдвэрлэгдсэн гэмт хэргийн тоотой харьцуулахад цөөн байна.

Үр дүн 15. Шүүхийн байгууллагад ХХГХ, түүнтэй төстэй хэргийг дагнан шийдвэрлэх шүүгч байхгүй ч ийм төрлийн дагнасан шүүгч ажиллах хэрэгцээ шаардлага одоогоор байхгүй гэж шүүгч нар үзэж байна.

Үр дүн 16. Шүүхээс ХХГХ болон түүнтэй төстэй хэргийг хянан шийдвэрлэх хугацаа харилцан адилгүй байна.

Үр дүн 17. Шүүхийн практикт хүн худалдаалах, бэлгийн мөлжлөгийн гэмт хэргийн хохирогчид бодит мөнгөн дүнгийн хохирол нэхэмжлэхээс илүүтэй сэтгэл санааны, бие эрхтэнд учирсан хор уршгийн талаар хохирол нэхэмжлэх хандлагатай байдаг байна.

Үр дүн 18. Эрүүгийн хуульд хүн худалдаалах болон түүнтэй төстэй гэмт хэрэгт оногдуулах хорих ялын интервал харьцангуй урт байна. Өөрөөр хэлбэл нэг гэмт хэрэгт ял шийтгэгдэж байгаа этгээдүүд хоорондоо харилцан адилгүй ял шийтгэгдэх боломжийг хуулиар бий болгосон байна.

ХҮН ХУДАЛДААЛАХТАЙ ТЭМЦЭХ ЭРХ ЗҮЙН ОРЧНЫ

ТҮҮХЭН ХӨГЖИЛ

1996

Хууран мэхлэх аргаар хүмүүсийг элсүүлэх үйлдлийг гэмт хэрэгт тооцов.

2002

Эрүүгийн хуулийн тусгай ангийн 113 дугаар зүйлд Хүн худалдах, худалдан авах үйлдлийг бие даан зохицуулж, гэмт хэрэгт тооцов.

2008

НҮБ-ын Үндэстэн дамнасан зохион байгуулалттай гэмт хэргийн эсрэг конвенцын нэмэлт болох Хүн, ялангуяа эмэгтэйчүүд, хүүхэд худалдаалахаас урьдчилан сэргийлэх, таслан зогсоох, шийтгэх тухай протоколд (Палермогийн протокол)-д нэгдэв.

2012

Хүн худалдаалахтай тэмцэх тухай хуулийг батлав.

2015

Эрүүгийн хуулийн шинэчилсэн найруулгын 13.1 дүгээр зүйлд хүн худалдаалах гэмт хэргийг олон улсын гэрээнд бүрэн нийцүүлэв.

2017

Хүн худалдаалахтай тэмцэх үндэсний хөтөлбөр батлагдав.

2021

Хүн худалдаалахтай тэмцэх үндэсний хөтөлбөр амжилттай хэрэгжиж дуусав.

САНАЛ, ЗӨВЛӨМЖ

01

Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 51 дүгээр зүйлийн 51.1 дэх хэсэгт заасан үндэслэлээр Хүн худалдаалахтай тэмцэх тухай хуулийн хэрэгжилтийн үр дагаврын үнэлгээг хийж, цаашид хуулийн зохицуулалтыг боловсронгуй болгох чиглэлээр шат дараалласан арга хэмжээ авах.

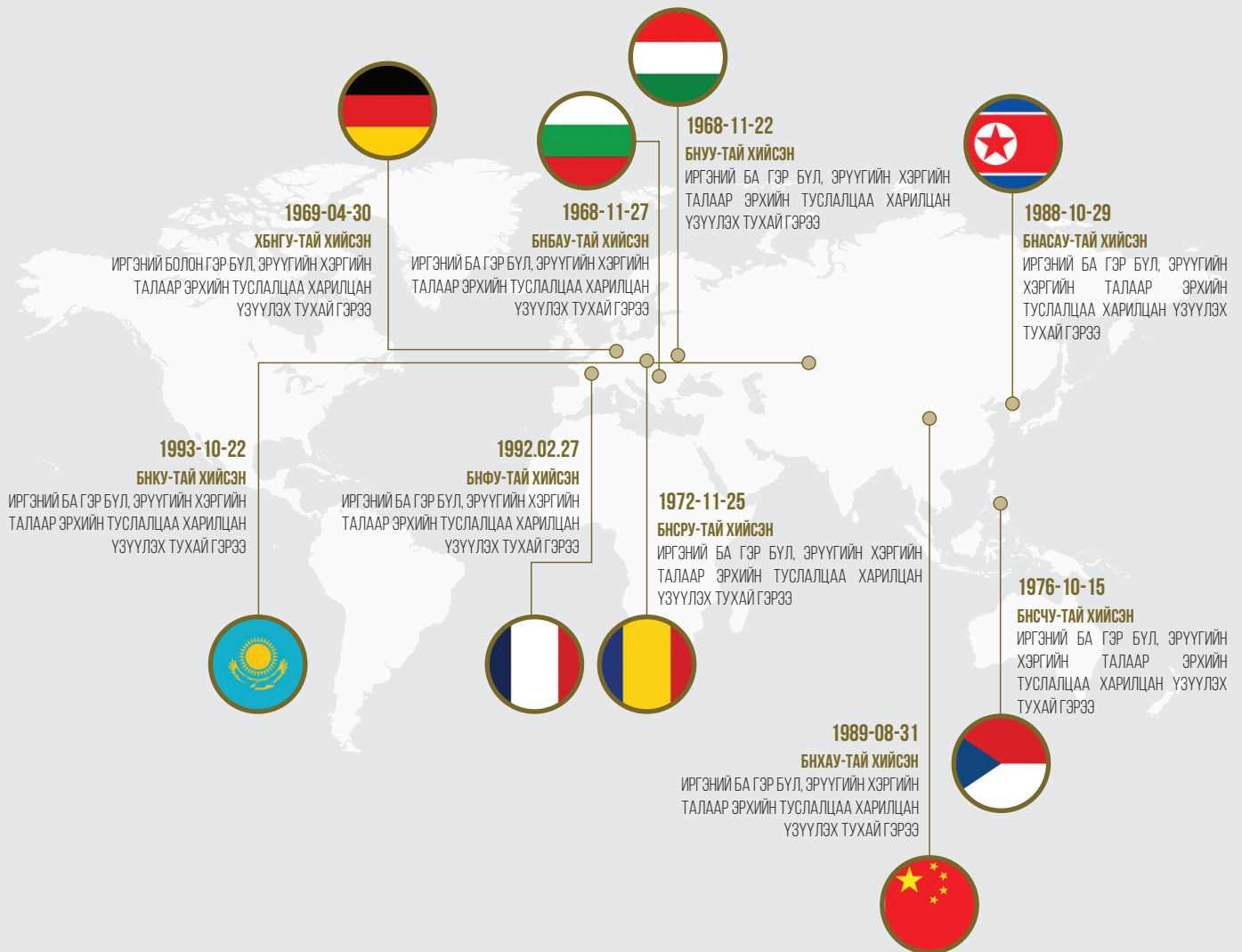
02

Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд нэмэлт оруулах замаар гэмт хэргийн талаарх гомдол мэдээллийг шалгах ажиллагааны явцад мөн хуульд заасан мөрдөн шалгах нууц ажиллагаанаас бусад бүх ажиллагааг явуулах боломжтой байхаар хуульчлах /одоо 6 төрлийн ажиллагаагаар хязгаарлагдсан байгаа/

Хүн худалдаалах, түүнтэй төстэй хэргийг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд хийсэн дүн шинжилгээ

МОНГОЛ УЛСААС

ЭРҮҮГИЙН ХЭРГИЙН ТАЛААРХ ЭРХ ЗҮЙН ТУСЛАЛЦАА ҮЗҮҮЛЭХ ГЭРЭЭ БАЙГУУЛСАН УЛСУУДЫН ЖАГСААЛТ

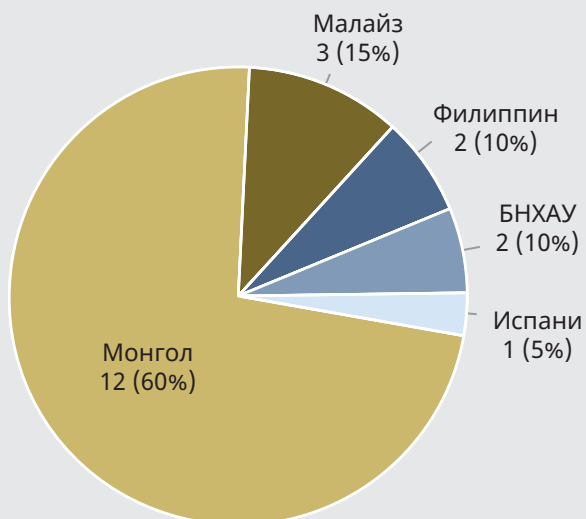
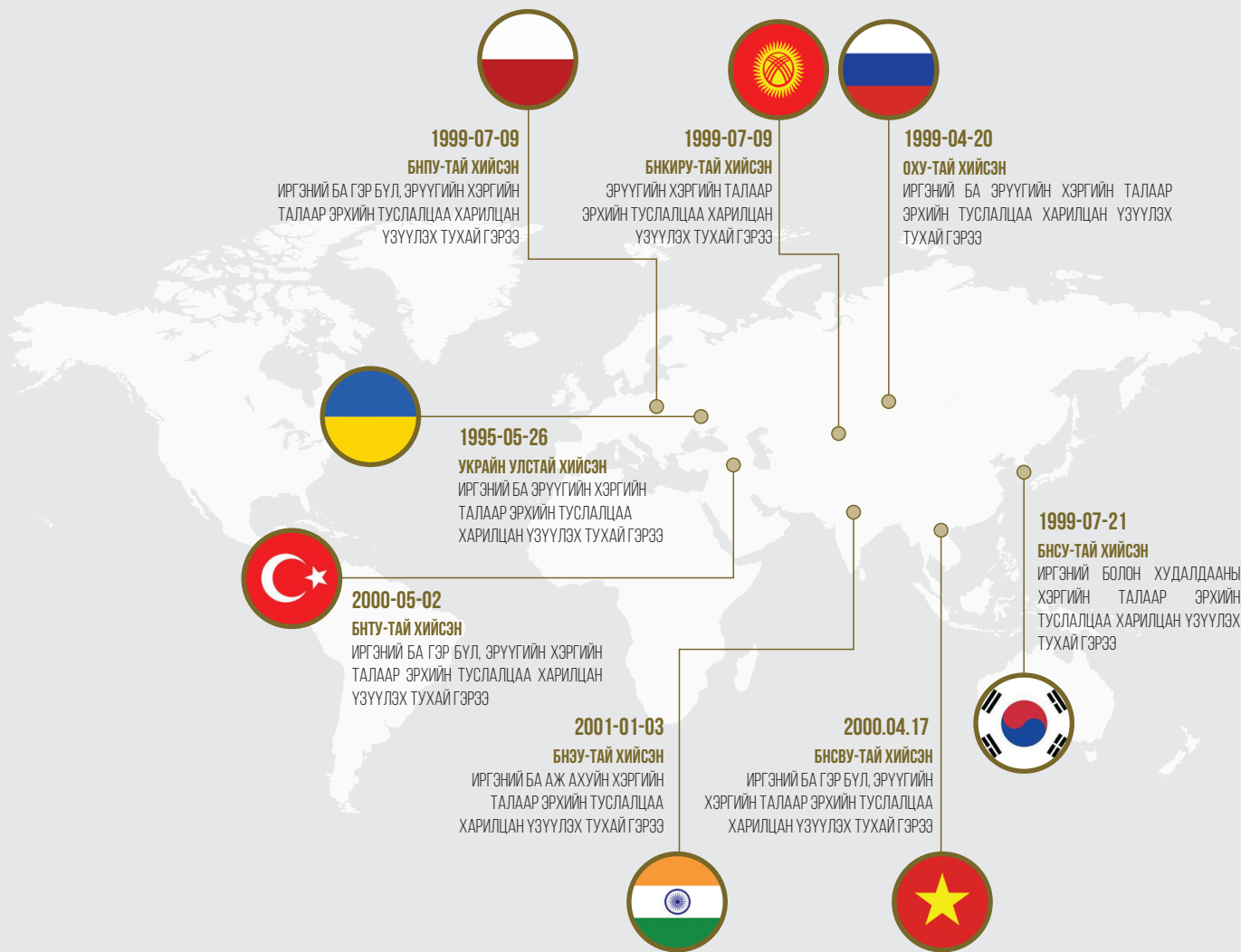

Гадаад харилцааны яамны мэдээллээр Монгол Улс 2020 оны байдлаар 300 орчим олон талт олон улсын гэрээнд нэгдэн орсон бөгөөд Монгол Улсын Засгийн газрын 2017 оны 193 дугаар тогтоолоор “Монгол Улсын олон талт олон улсын гэрээгээр хүлээсэн үүргийн хэрэгжилтийн тайлан боловсруулах журам”-ыг баталсан.

ХТЭТ ТББ-ын мэдээгээр сүүлийн 6 жилийн хугацаанд БНХАУ, Казакстан, Турк, Малайз, Филиппин, Макао, Камбож, БНСУ, Украин, Хонгконг гэсэн 10 улсаас 293 хохирогчийг эгүүлэн авчирсан тухай тус тус дурджээ.

МОНГОЛ УЛСААС

ЭРҮҮГИЙН ХЭРГИЙН ТАЛААРХ ЭРХ ЗҮЙН ТУСЛАЛЦАА ҮЗҮҮЛЭХ ГЭРЭЭ БАЙГУУЛСАН УЛСУУДЫН ЖАГСААЛТ

Судалгаанд оролцсон 20 хохирогчийн 12 буюу 60 хувь нь дотоодод, 8 буюу 40 хувь нь гадаадад хүн худалдаалах гэмт хэргийн хохирогч болсон бөгөөд Малайз улсад 3, Филиппин улсад 2, БНХАУ-д 2, Испани улсад 1 хүн тус тус хохирогч болсон байна.

САНАЛ, ЗӨВЛӨМЖ

01

Үндэстэн дамнасан зохион байгуулалттай гэмт хэрэг /ХХГХ хамаарна/ ихээр үйлдэгдэж буй Норвеги, Швед, Арабын Нэгдсэн Эмират, Камбож, Япон, Малайз, Филиппин, АНУ зэрэг гадаадын улсуудтай Эрүүгийн хэргийн талаар эрх зүйн туслалцаа харилцан үзүүлэх гэрээг яаралтай байгуулах

02

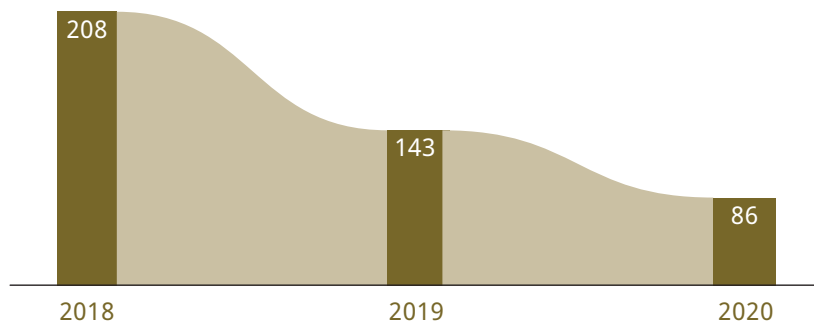
Хууль зүй, дотоод хэргийн яам болон Гадаад харилцааны яамнаас өмнө нь байгуулсан эрүүгийн хэргийн талаар эрх зүйн туслалцаа харилцан үзүүлэх гэрээний хэрэгжилтүүдийг дүгнэх

Зөрчлийг шалгаж, шийдвэрлэх ажиллагаа

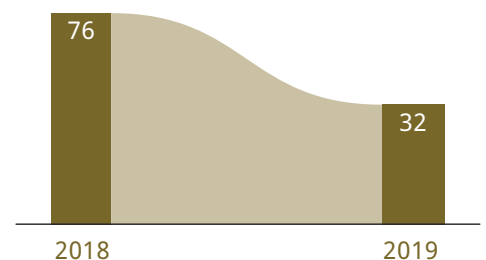

УИХ-аас 2017 онд баталсан Зөрчлийн тухай хуулийн 6 дугаар бүлгийн 6.18 дугаар зүйлд Садар самуун явдалтай тэмцэх тухай хууль зөрчих зөрчлийн талаар тусгайлан зохицуулсан. 2021 оны 1-р сараас 6.18.7 дахь хэсэгт заасан зөрчлийг гэмт хэрэгт тооцож Эрүүгийн хуулийн 12.6. Биеэ үнэлэхийг зохион байгуулах гэмт хэрэг гэж зохицуулсан.

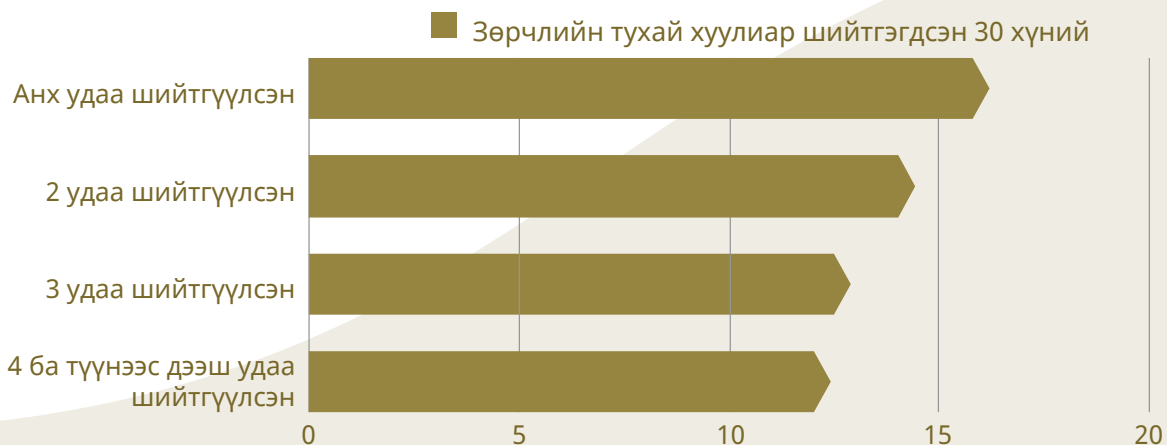
Зөрчлийн тухай хуулийн 6.18.4. Биеэ үнэлсэн, бусдын биеийг үнэлэн бэлгийн харьцаанд орсон

Зөрчлийн тухай хуулийн 6.18.7. Биеэ үнэлэхийг зохион байгуулсан, зуучилсан (2020.01.10-ны өдрөөс хүчингүй болсон)

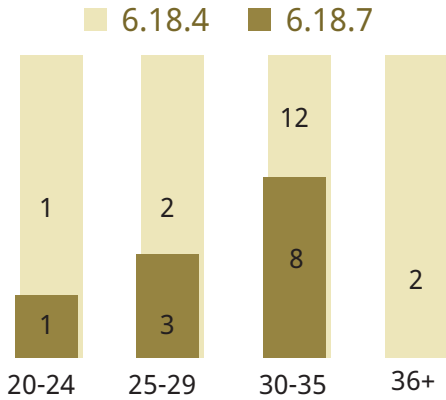

Биеэ үнэлэхийг зохион байгуулах үйлдлийг 2020 оны 01 дүгээр сард Эрүүгийн хуульд нэмэлтээр оруулж, гэмт хэрэгт тооцоноос хойш мөн онд 18 гэмт хэрэг бүртгэгдсэн нь 2019 онд бүртгэгдсэн зөрчлийн хэргээс буурсан үзүүлэлттэй байгаа нь нэгдүгээрт цар тахлын нөхцөл байдлын улмаас үйлчилгээний байгууллагуудын үйл ажиллагаа хязгаарлагдсантай, хоёрдугаарт өмнө нь биеэ үнэлэхийг зохион байгуулах зөрчил гэж зүйлчилдэг байсан үйлдлээ биеэ үнэлэх, бусдын биеийг үнэлэн бэлгийн харьцаанд орох зөрчил гэж үзэж, торгох шийтгэл оногдуулж байгаатай холбоотой байна.

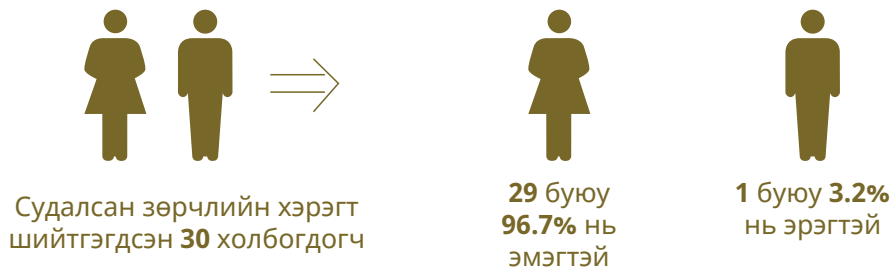
Биеэ үнэлэх, биеэ үнэлэхийг зохион байгуулах зөрчилд холбогдож, шийтгэгдсэн хүмүүсийн 47 хувь нь 2 буюу түүнээс дээш удаа шийтгэгдсэн байна.

Зөрчлийг шалгаж, шийдвэрлэх ажиллагаа

Насны бүтцээс авч үзвэл 25-аас дээш насны эмэгтэйчүүд биеэ үнэлэх, биеэ үнэлэхийг зохион байгуулах явдал их байгаа нь харагдаж байна.

Зөрчлийн тухай хуулиар шийтгэл хүлээсэн эмэгтэй холбогдогч нарын насны бүтэц

Биеэ үнэлсэн зөрчил гаргасан 16 эмэгтэйг өөрийнхөө биеэ үнэлэн бэлгийн харьцаанд орсон зөрчил гаргасан гэж шийтгэл оногдуулсан атлаа тэдэнд үнэ төлж бэлгийн харьцаанд орсон зөрчил гаргасан гэж зөвхөн 1 л эрэгтэйд шийтгэл оногдуулсан нь биеэ үнэлсэн хүнд хариуцлага хүлээлгэдэг, тэдний биеийг үнэлэн бэлгийн харьцаанд орсон хүнд хариуцлага тооцдоггүй байдал байгааг харуулж байна.

Зөрчлийн хэрэг болон холбогдогчийн тоо

16 зөрчлийн хэрэг /санамсаргүй түүврээр сонгогдсон/

6.18.4-т зааснаар
14 холбогдогч

6.18.7-д зааснаар
15 холбогдогч

6.18.4-т зааснаар
1 эрэгтэй холбогдогч

Судалгааны баг танилцах боломжтой 16 зөрчлийн хэргийн материалтай нэг бүрчлэн танилцсан бөгөөд тэдгээрийг зөрчил үйлдэгдсэн нь ил тодорхой, зөрчил үйлдэгдсэн, учруулсан хохирол нь нотлох баримтаар тогтоогдож холбогдогч зөрчил үйлдсэнээ сайн дураараа хүлээн зөвшөөрсөн үндэслэлээр хялбаршуулсан журмаар 1-3 хоногт багтаан шийдвэрлэсэн байсан.

САНАЛ, ЗӨВЛӨМЖ

01

Зөрчил шалгаж шийдвэрлэх тухай хуулиар хүлээсэн үүргээ биелүүлж, цагдаагийн байгууллагаас шалгасан энэ төрлийн зөрчлийн шинжид хүн худалдаалах болон түүнтэй төстэй гэмт хэргийн шинж байгаа эсэхэд тавих хяналтаа сайжруулах

02

Биеэ үнэлэх зөрчилд шийтгэл оногдуулахдаа бусдын биеийг үнэлж төлбөр төлсөн этгээдэд мөн шийтгэл оногдуулж байх талаар цагдаагийн байгууллагад шаардлага хүргүүлэх, хяналт тавих

03

Биеэ үнэлэх, бусдын биеийг үнэлэн бэлгийн харьцаанд орох зөрчлийг илрүүлэн шалгахдаа хүн худалдаалах болон түүнтэй төстэй гэмт хэргийн шинж байгаа эсэхийг тогтоох зорилгоор ЗШШтХ-д заасан бүхий л ажиллагааг хийж байх

04

Энэ төрлийн зөрчлийг аль болох хялбаршуулсан журмаар шийдвэрлэхээс татгалзах

05

Энэ төрлийн зөрчил нуугдмал байдалд шилжсэн байж болзошгүй тул түүнийг илрүүлэх талаар идэвх, санаачилгатай ажиллах

06

Бусдын биеийг үнэлэн бэлгийн харьцаанд орсон хүнд зөрчлийн тухай хуулиар шийтгэл оногдуулдаг байх

07

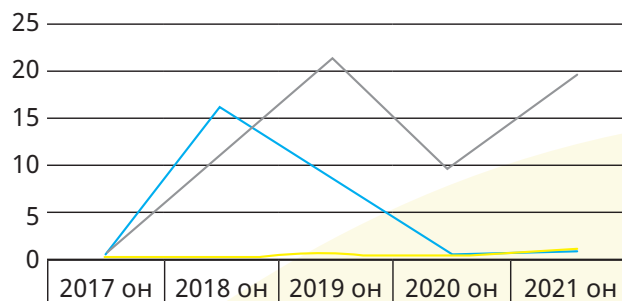
Хариуцсан нутаг дэвсгэрт үйл ажиллагаа явуулж буй энэ төрлийн зөрчил үйлдэгдэж болзошгүй газруудад тавих хяналтаа сайжруулж, зөрчилд холбогдож болзошгүй иргэдэд чиглэсэн урьдчилан сэргийлэх ажил арга хэмжээ зохион байгуулах

Гэмт хэрэг

Цагдаагийн байгууллагад 2017-2021 онд хүн худалдаалах, бэлгийн мөлжлөг, биеэ үнэлэхийг зохион байгуулах **145** гэмт хэрэг бүртгэгдсэн байна.

	12.3. Бэлгийн мөлжлөг	12.6. Биеэ үнэлэхийг зохион байгуулах	13.1. Хүн худалдаалах
 Хэрэг бүртгэлтийн хэргийг хаасан	22	15	43
 Хэрэгсэхгүй болгосон	1	1	1
 Шүүхээр эцэслэн шийдвэрлэсэн	2	3	4

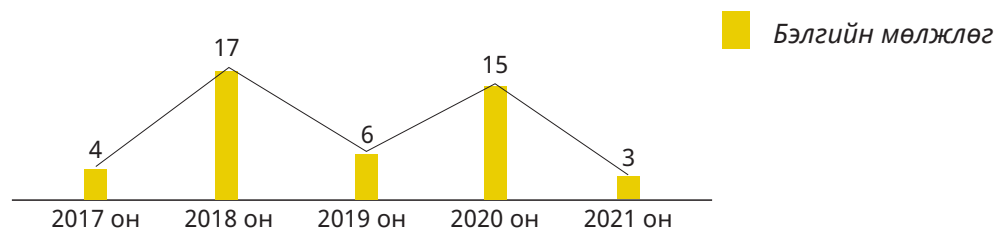
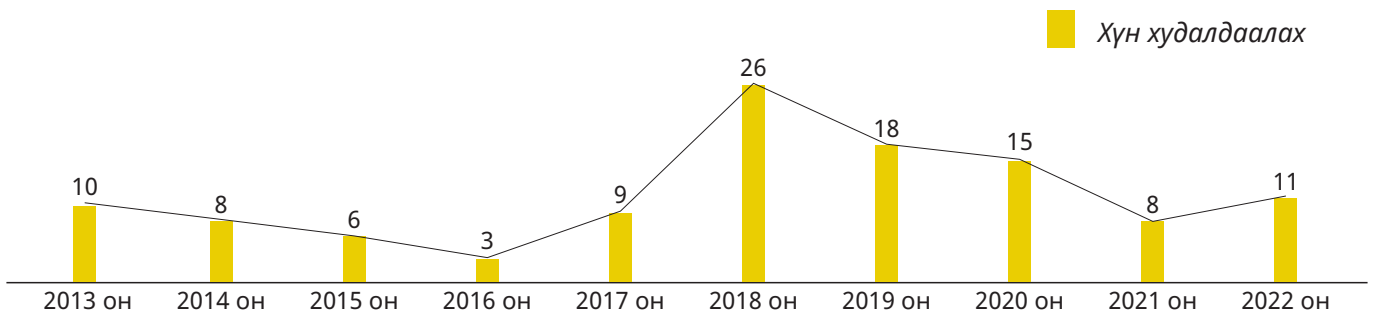
Хүүхдэд садар самууныг сурталчлах, түүнд татан оруулах замаар бэлгийн хүчирхийллийн хохирогч болгох, хүүхдээр тэвчишгүй хөдөлмөр эрхлүүлэх явдал сүүлийн 4 жилийн хугацаанд өссөн дүнтэй байна. Мөн хүн худалдаалах гэмт хэргийн гаралт жил тутам өсөх хандлага ажиглагдаж байна.

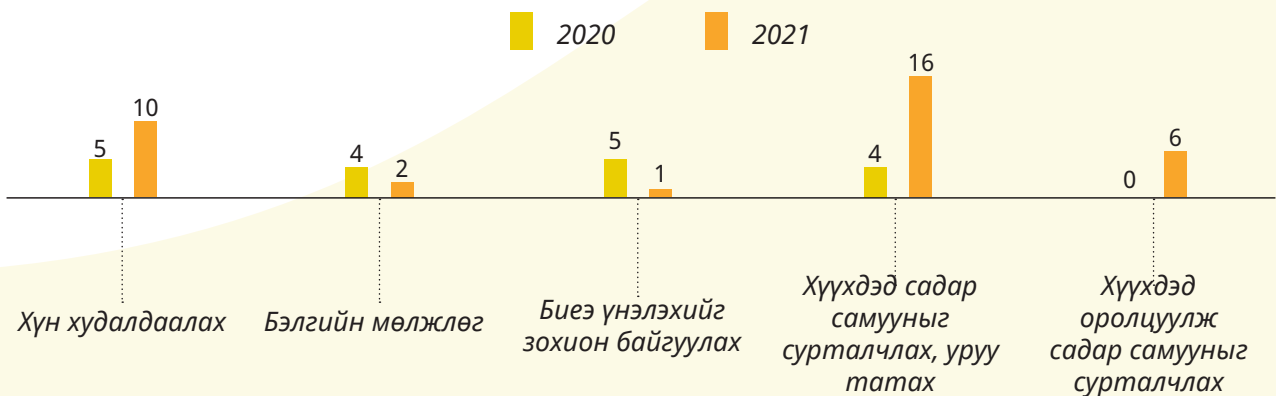
	2017 он	2018 он	2019 он	2020 он	2021 он
 Хүүхдээр гуйлга гуйлгах	0	0	1	0	0
 Хүүхэд худалдах	0	0	1	0	1
 Хүүхэд садар самууныг сурталчлах, уруу татах	1	12	21	9	19
 Хүүхэд оролцуулж садар самууныг сурталчлах	0	0	1	0	2
 Хүүхдээр тэвчишгүй хөдөлмөр эрхлүүлэх	1	16	8	0	1

Гэмт хэрэг

Сүүлийн 2 жилийн хугацаанд дэлхий нийтээр тархсан цар тахлын нөхцөл байдалтай холбоотойгоор улсын хилээс гадна дотоодын зорчих хөдөлгөөнийг хязгаарласан нь 2021 онд хүн худалдаалах буурсан үзүүлэлттэй гарахад нөлөөлсөн байхыг үгүйсгэхгүй. Харин 2022 онд 11 гэмт хэрэг бүртгэгдэж, 2021 онтой харьцуулбал 37.5 хувиар өссөн байна.

Хүн худалдаалах болон түүнтэй төстэй гэмт хэрэгт өртөж хохирсон насанд хүрээгүй хүний тоон үзүүлэлт

эг Гэмт хэрэг Гэмт хэрэг Гэмт хэрэг Гэмт хэрэг

2017-2021 онд албадан хөдөлмөрлүүлэх 4 гэмт хэрэг бүртгэгдсэн ч бүгдийнх нь хэрэг бүртгэлтийн хэргийг хааж шийдвэрлэсэн байна.

■ 13.13 Албадан хөдөлмөрлүүлэх

2017-2021 онд хүний цус, эс, эд, эрхтнийг хууль бусаар авах 1 гэмт хэрэг бүртгэгдсэн ч хэрэг бүртгэлтийн хэргийг хааж шийдвэрлэсэн байна.

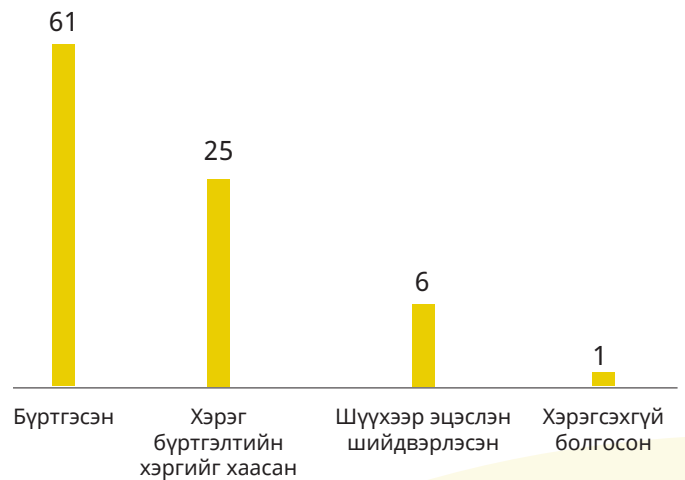

■ 15.3 Хүний цус, эс, эд, эрхтнийг хууль бусаар авах

2017-2021 онд хүүхэд худалдах 2 гэмт хэрэг бүртгэгдсэн ч бүгдийг хааж шийдвэрлэжээ.

■ 16.6 Хүүхэд худалдах

■ 16.8 Хүүхэдэд садар самууныг сурталчлах, уруу татах

2017-2021 онд хүүхэд оролцуулж садар самууныг сурталчлах 3 гэмт хэрэг бүртгэгдэж, үүнээс 1 хэргийн хэрэг хаасан 2 хэргийг нэгтгэжээ.

■ 16.9 Хүүхэд оролцуулж садар самууныг сурталчлах

2017-2021 онд хүүхэд худалдах 2 гэмт хэрэг бүртгэгдсэн ч хэрэг бүртгэлтийн хэргийг хааж шийдвэрлэсэн байна.

■ 16.10 Хүүхдээр тэвчишгүй хөдөлмөр эрхлүүлэх

САНАЛ, ЗӨВЛӨМЖ

01

Хүүхдийн эсрэг үйлдэж буй хүн худалдаалах болон түүнтэй төстэй гэмт хэргийн талаар хийсэн судалгааны үр дүнг үйл ажиллагаандаа ашиглаж, энэ төрлийн гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг нэг бүрчлэн авч хэрэгжүүлэх

02

Хүүхдийн эсрэг үйлдэж буй гэмт хэргийн талаарх ойлголт, мэдээллийг сурагчдад түгээх, тэднийг энэ төрлийн гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр тодорхой арга хэмжээ авч хэрэгжүүлэх

03

Монгол Улсын Эрүүгийн хууль /шинэчилсэн найруулга/-ийн 12.3 дугаар зүйлд заасан Бэлгийн мөлжлөг 12.3.2, 12.3.3 дахь хэсэг, 13.13 дугаар зүйлд заасан Албадан хөдөлмөрлүүлэх, 15.3 дугаар зүйлд заасан Хүний цус, эс, эд, эрхтнийг хууль бусаар авах, 16.4 дүгээр зүйлд заасан Хүүхдээр гуйлга гуйлгах, 16.6 дугаар зүйлд заасан Хүүхэд худалдах, 16.8 дугаар зүйлд заасан Хүүхдэд садар самууныг сурталчлах, уруу татах, 16.9 дүгээр зүйлд заасан Хүүхэд оролцуулж садар самууныг сурталчлах, 16.10 дугаар зүйлд заасан Хүүхдээр тэвчишгүй хөдөлмөр эрхлүүлэх гэмт хэргийг хүчингүй болгож энэ төрлийн гэмт хэргийг мөн хуулийн 13.1 дүгээр зүйлд заасан Хүн худалдаалах гэмт хэрэг үйлдсэнд тооцож эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэх ;

04

Хүн худалдаалах, түүнтэй төстэй гэмт хэргийн талаарх гомдол, мэдээллийг хүлээн авсан бол аль болох хэрэг бүртгэлтийн хэрэг нээхээс татгалзахгүй байх чиглэлд анхаарах. Шаардлагатай бүхий л ажиллагааг явуулж, үйлдэл баримтыг хангалттай нотолсны дараа эрүүгийн хэрэг үүсгэх эсэх асуудлыг шийдвэрлэж байх

05

Энэ төрлийн гэмт хэргийг аль болох Эрүүгийн хуулийн тусгай ангийн 13.1 дүгээр зүйлд зааснаар эрүүгийн хэрэг үүсгэж, мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулж, цугларсан нотлох баримтад тулгуурлан шийдвэрлэх /зүйлчлэл өөрчлөх гэх мэт/

06

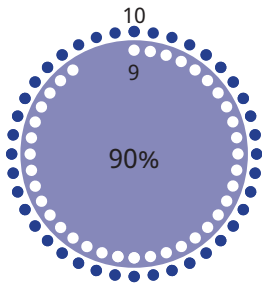
Эрүүгийн хуулийн тусгай ангид заасан хүн худалдаалах болон түүнтэй төстэй хэргийг хэрхэн зүйлчлэх талаар тайлбар гаргах

07

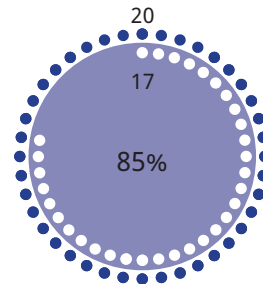
Аливаа гэмт хэрэг, ялангуяа энэ төрлийн гэмт хэргийн хохирогчийн эмзэг байдал, ялгаатай байдлыг дээд зэргээр мэдэрч, мөрдөн шалгах ажиллагааны явцад хохирогчийг буруутгахаас зайлсхийж, үйл ажиллагаандаа хохирогч төвтэй мөрдөн шалгах аргачлалыг нэвтрүүлэх

Хохирол нөхөн төлүүлэлт

Гэмт хэргийн улмаас амь нас, эрүүл мэнд, бусад эрх, эрх чөлөө, эд хөрөнгийн болон эд хөрөнгийн бус хохирол хүлээсэн хохирогч нь гэмт хэргийн улмаас учирсан хохирол, хор уршгийг нэхэмжлэх, нөхөн төлүүлэх хүсэлт гаргах эрхтэй.

УЕПГ-ын архивт хадгалагдаж буй 4 хавтаст хэрэгт хохирогчоор тогтоогдсон 10 хохирогчийн 9 буюу 90 хувь нь огт хохирол нэхэмжлээгүй байна.

Хэргийг нь шүүхээр эцэслэн шийдвэрлэсэн 20 хохирогчийн 17 буюу 85 хувь нь огт хохирол нэхэмжлээгүй байна.

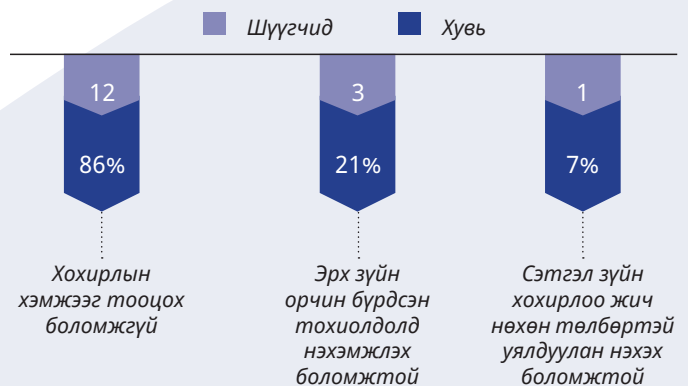
Шүүхээр хэрэг нь эцэслэн шийдвэрлэгдсэн, хохирол нэхэмжилсэн

1 хохирогчийн 1.8 сая төгрөгийн хохирлыг барагдуулсан бөгөөд бусад хохирогчдын тухайд иргэний хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх ажиллагааны журмаар гомдол гаргах эрхтэйг дурдаж хаасан байна.

Хохирогчдын нэхэмжлэл гаргаагүй шалтгаан

Шүүхээс хохирогчдын гаргасан нэхэмжлэлийг жич нэхэмжлэх эрхтэйг тайлбарлан эрүүгийн хэрэгтэй хамтатган шийдвэрлэхгүй байгааг дээрх байдлаар тайлбарлажээ.

САНАЛ, ЗӨВЛӨМЖ

01

Хүн худалдаалахтай тэмцэх тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.2 дахь хэсэгт хохирогчийн сэтгэл санааны хохирлыг мөнгөн хэлбэрээр нөхөн төлнө гэж заасан хуулийн хэрэгжилтийг хангах үүднээс “Сэтгэл санааны хохирол тооцох” аргачлалыг яаралтай боловсруулж, практикт нэвтрүүлэх

02

Энэ төрлийн гэмт хэргийн хохирогчийн нэхэмжилсэн нэхэмжлэлийг аль болох хавтаст хэргийн хамт шийдвэрлэхэд анхаарах

03

Энэ төрлийн гэмт хэргийн хохирогчид учирсан сэтгэл санааны хохирлыг нотлох баримтыг өөрөөр нь гэхээсээ илүүтэй мөрдөн шалгах тодорхой ажиллагаа явуулах замаар баримтжуулж, шүүхийн шийдвэрийн үндэслэл болгоход анхаарах

04

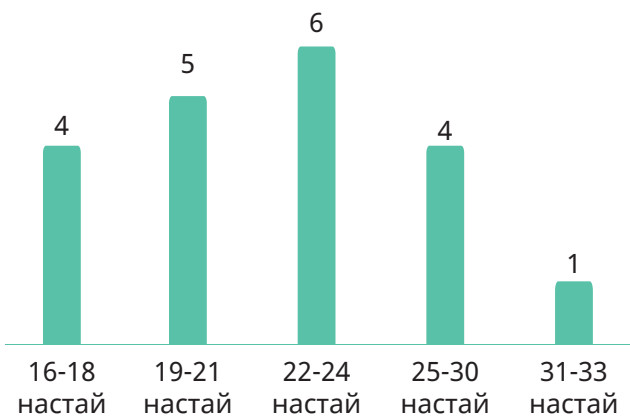
Энэ төрлийн гэмт хэргийг шалгах, шийдвэрлэх ажиллагаанд сэтгэл зүйчийг аль болох байлцуулж байх, насанд хүрээгүй бол заавал оролцуулах

Оролцогч Хохирогч Хохирогч Хохирогч Хохирогч Хохирогч

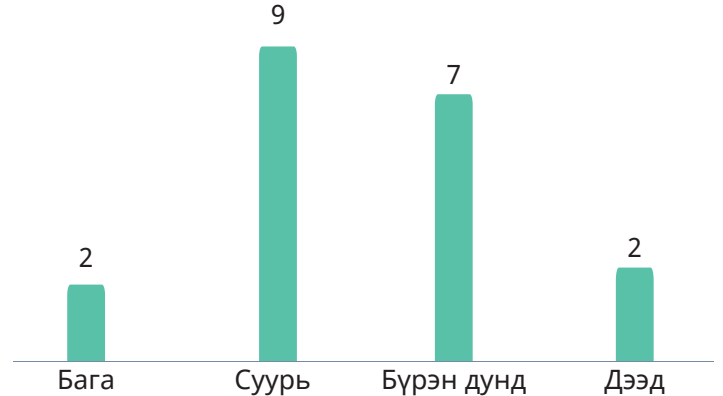
Хохирогчдын хувийн байдлыг авч үзвэл гэмт хэрэгт өртөж хохирох үедээ насанд хүрээгүй байсан 13, насанд хүрсэн 7, нийт 20 хохирогч байв.

Эдгээр оролцогчдын 11 нь бага ба бүрэн бус дунд боловсролтой, 11 нь өрх толгойлсон эх байгаа нь анхаарал татаж байна.

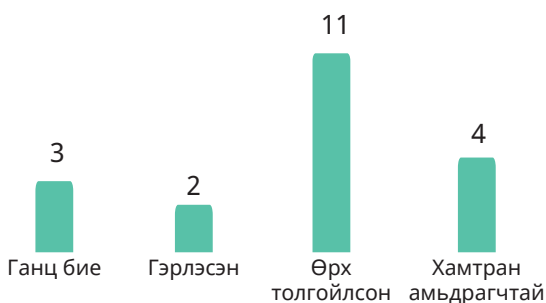
👤 Хохирогч (тоогоор)

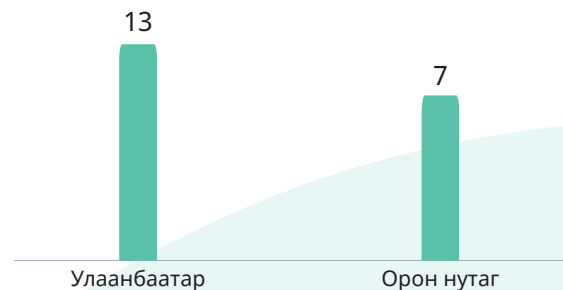
👤 Хохирогчдын боловсрол (тоогоор)

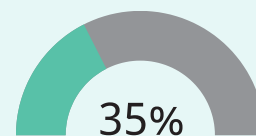
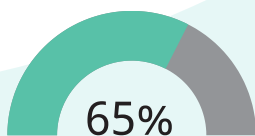
👤 Гэр бүлийн байдал (тоогоор)

👤 Амьдарч буй байршил (тоогоор)

20 хохирогчийн 13 нь цагдаагийн байгууллагад өөрсдөө шууд хандсан бол 7 хохирогч нь төрийн бус байгууллагад эхлээд хандсан байна.

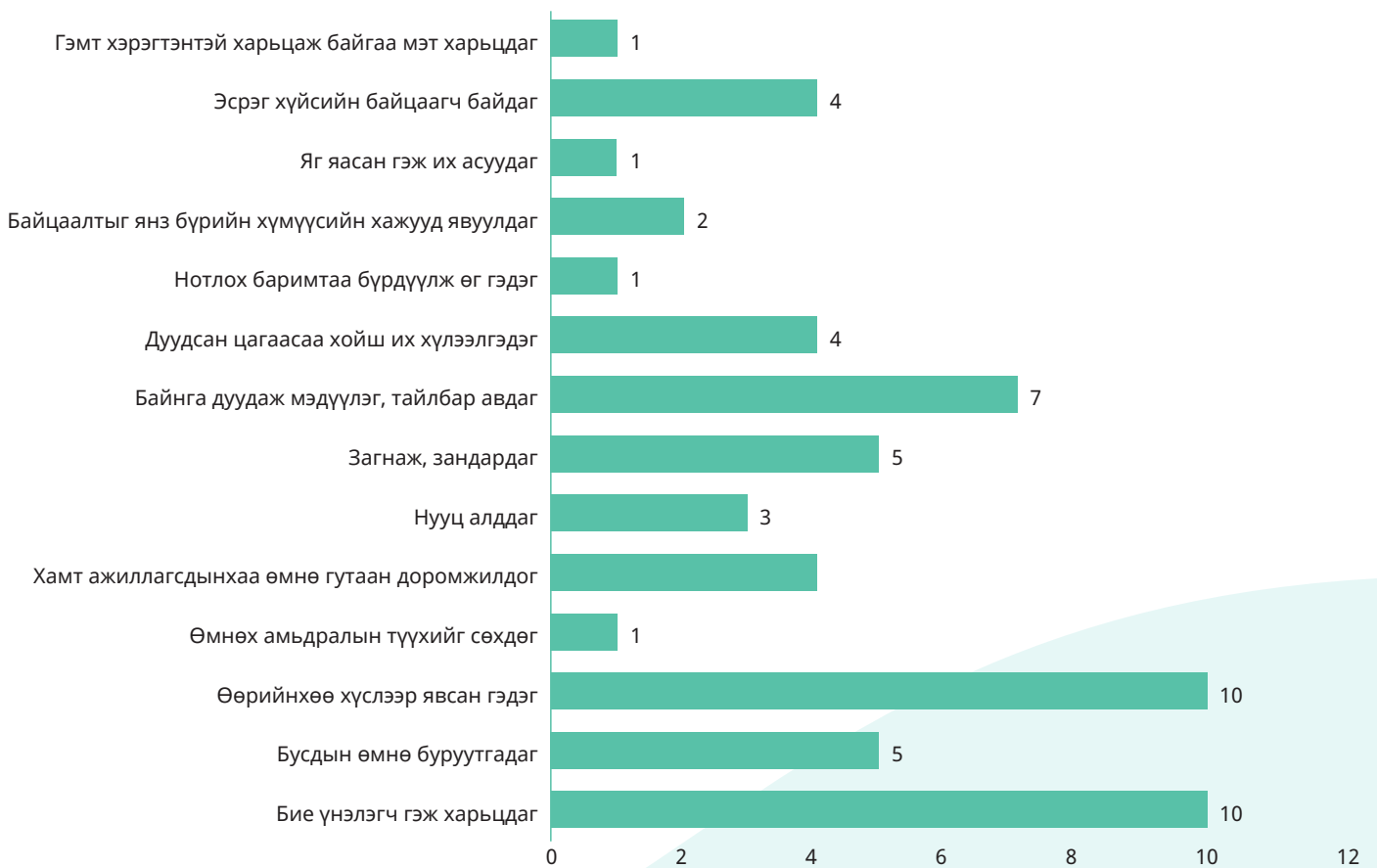

Эдгээр 7 хохирогчийн 5 нь өмнө нь ямар нэгэн гэмт хэрэгт өртөж хохирч байсан талаар цагдаагийн байгууллагад гомдол гаргаж байсан. Тухайн үед асуудлаа шийдвэрлүүлж чадаагүйн улмаас хуулийн байгууллагад итгэх итгэлээ алдсан гэж хариулжээ.

Хохирогч Хохирогч Хохирогч Хохирогч Хохирогч Хохирогч

Хууль хяналтын байгууллагад шууд хандахгүй байгаа нь нэг талаар хохирогчийн эрх зүйн мэдлэгтэй холбоотой бөгөөд нөгөө талаас хууль хяналтын байгууллагын алба хаагчдын харилцаа, хандлагатай хамааралтай гэж үзэж болохоор байна. Өөрөөр хэлбэл судалгаанд оролцсон хохирогчдын олонх нь буюу 83 хувь нь мөрдөн шалгах ажиллагааны явцад болон прокурорын шатанд явагдах үйл ажиллагаатай холбон авч үзсэн байна. Үүнийг дэлгэрүүлэн судлахад хохирогчтой харилцах харилцаа, үйлчилгээнд баримтлах зарчмыг хууль шүүхийн ажилтнууд баримталдаггүй гэж үзсэн байна.

Хохирогчдын цагдаагийн байгууллагад хандаж чадаагүй шалтгаан

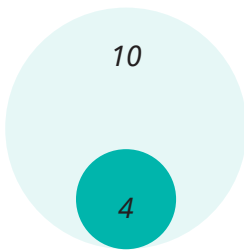
Энэ гэмт хэргийн хохирогч болчихлоо гэдгээ мэдсэн даруйдаа цагдаа, хууль шүүхийн байгууллагад хандъя гэж бодоогүй. Над шиг хүмүүст тусалдаг байгууллага байдаг болов уу гэж сураг ажиг тавьж нэг байгууллага олсон. Тэр байгууллагаас надад өмгөөлөгч авч өгснөөр би хуулийн байгууллагад гомдлоо гаргасан. Ер нь бид хуулийн байгууллагад итгэх итгэл алдарсан байдаг юм билээ.

Хохирогчтой хийсэн ярилцлагын тэмдэглэлээс...

огч Хохирогч Хохирогч Хохирогч Хохирогч Хохирогч Хохирогч

Хүн худалдаалах, түүнтэй төстэй хэрэгт өмгөөлөгчөөр ажиллаж байсан туршлагатай шалтгаанаар сонгогдсон 6 өмгөөлөгчтэй ганцаарчилсан ярилцлагыг зохион байгуулсан бөгөөд тэдний 3 нь сүүлийн 3 жилийн хугацаанд 1-3 хохирогчид хууль зүйн туслалцаа үзүүлсэн байгаа нь хохирогчийн хууль ёсны эрх, ашиг сонирхлыг хамгаалах, хууль зүйн туслалцаа үзүүлэх явдал хангалтгүй байгааг харуулж байна.

Улсын ерөнхий прокурорын газрын дэргэдэх Эрүүгийн хэргийн төв архивт хадгалагдаж байсан 10 хохирогчтой 4 эрүүгийн хэрэг

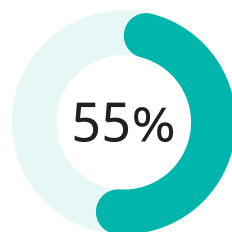

Нийт 10 хохирогчийн 8 нь огт өмгөөлөгчгүйгээр хэргээ шийдвэрлүүлсэн бол 2 хохирогч нь зөвхөн шүүхийн шатанд өмгөөлөгчтэй оролцсон байна.

Хуулийн байгууллагад хандсан хохирогчдын 13 буюу 65 хувь нь тухайн хэргийн явц, шийдвэрлэлттэй холбоотой мэдээллийг авч байгаагүй, 14 буюу 70 хувь нь өмгөөлөгч авах, төрийн болон төрийн бус байгууллагын үйлчилгээнд хамрагдах, хуулийн дагуу хамгаалалт авах боломжтой талаар мэдээгүй гэж хариулсан байна.

Хэргийг нь шүүхээр эцэслэн шийдвэрлэсэн, судалгаанд хамрагдсан 20 хохирогч

Нийт 20 хохирогчийн 11 буюу 55 хувь нь хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд өмгөөлөгчгүй оролцсон.

Хохирогч хүүхэд бол асран хамгаалагч, харгалзан дэмжигчийг заавал оролцуулж, өмгөөлөгч авах эрхтэй болохыг тайлбарладаг, харин хохирогч насанд хүрсэн бол өөрийгөө өмгөөлөх, өмгөөлөгч авах эрхийг нь мөн тайлбарладаг. Хэрэв өмгөөлөгч авах хүсэлтэй боловч авч чадахгүй байгаа тохиолдолд Хүн худалдаалах гэмт хэрэгтэй тэмцэх чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг төрийн бус байгууллагуудад хандахыг зөвлөдөг, зарим тохиолдолд холбож өгдөг. Тухайн төрийн бус байгууллагууд нь хүн худалдаалах гэмт хэргийн хохирогчтой голчлон ажилладаг, туршлагатай өмгөөлөгчидтэй холбоотой байдаг ба тэд өмгөөлөгч авахад нь тусалдаг.

Мөрдөгчтэй хийсэн ярилцлагын тэмдэглэлээс...

САНАЛ, ЗӨВЛӨМЖ

01

Аливаа гэмт хэрэг, ялангуяа энэ төрлийн гэмт хэргийн хохирогчийн эмзэг байдал, ялгаатай байдлыг дээд зэргээр мэдэрч, мөрдөн шалгах ажиллагааны явцад хохирогчийг буруутгахаас зайлсхийж, үйл ажиллагаандаа хохирогч төвтэй мөрдөн шалгах аргачлалыг нэвтрүүлэх

02

Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуульд заасан зарчим, журмыг ягштал биелүүлж байх

03

Хохирогчийн эрх, үүргийг тайлбарлахын зэрэгцээ ЭХХШтХ-д заасан хууль ёсны эрх, ашиг сонирхлоо хамгаалуулах, гэмт этгээдийн зүгээс үзүүлж буй аюул занал хийллээс хамгаалагдах боломжийн талаар тайлбарлаж хэвших

04

Хохирогч төвтэй мөрдөн шалгах ажиллагаа явуулах аргачлалд суурилан цагдаа, прокурорын байгууллагын алба хаагчдыг бэлтгэх, давтан сургах. Сургалтыг зохион байгуулахдаа цагдаагийн алба хаагчдад, прокуроруудад гэж ангилахаас илүүтэй хамтарсан байдлаар, ур чадварт суурилсан сургалтын хөтөлбөрийн хүрээнд явуулах

05

Хууль зүйн туслалцааг ялгаварлалгүй эдлэх эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх зорилгоор Хууль зүйн туслалцааны тухай хуулийг батлах.

06

ЭХХШтХ-д заасан хохирогчийн мэдээллээр хангуулах эрхийг баталгаатай эдлүүлж, хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны явц болон бусад мэдээллийг хохирогчид өгч байх

07

Хохирогчдод төлбөргүй хууль зүйн туслалцаа үзүүлдэг про-боно өмгөөлөгчдийн жагсаалтыг гаргах, хохирогчдод өмгөөллийн туслалцаа үзүүлэх чиглэлээр чадавхжуулах сургалтад хамруулах

Хүн худалдаалах, түүнтэй төстэй гэмт хэргийн эрх зүйн зохицуулалтын харьцуулалт

Хүн худалдаалах гэмт хэрэг

НҮБ-ын Үндэстэн дамнасан зохион байгуулалттай гэмт хэргийн эсрэг конвенцын нэмэлт Палермогийн протокол	Эрүүгийн хууль <i>/Шинэчилсэн найруулга/</i>
<p>“Хүн худалдаалах” гэдэг нь хүнийг мөлжих зорилгоор хүч хэрэглэхээр заналхийлэх буюу хүч хэрэглэх, эсхүл хүчирхийллийн бусад хэлбэрийг ашиглах, хулгайлах, залилах, хууран мэхлэх, эрх мэдлээ урвуулан ашиглах буюу эмзэг байдлыг нь ашиглах, эсхүл өөр этгээдийг хяналтдаа байлгаж буй этгээдийн зөвшөөрлийг авахын тулд төлбөр хийж буюу ашиг олгон хахуульдах зэрэг аргаар хүмүүсийг урвуулан элсүүлэх, тээвэрлэх, дамжуулах, нуугдуулах буюу хүлээж авах үйлдлийг хэлнэ.</p>	<p>Хүн худалдаалах гэдэг нь “Биеийг нь үнэлүүлэх, бусад хэлбэрээр бэлгийн мөлжлөг, хүчирхийлэлд оруулах, боолчлох, түүнтэй ижил төстэй нөхцөлд байлгах, эд, эрхтэнийг авах, албадан хөдөлмөрлүүлж мөлжих зорилгоор хүч хэрэглэж, хүч хэрэглэхээр заналхийлж, хулгайлж, хууран мэхэлж, итгэл эвдэж, эрх мэдлээ урвуулан ашиглаж, эмзэг байдлыг нь далимдуулж, эсхүл хяналтдаа байлгаж байгаа хүнд төлбөр төлж, хахуульдаж хүнийг эрхшээлдээ оруулан элсүүлсэн; тээвэрлэсэн; орогнуулсан; дамжуулсан; хүлээн авсан үйлдлийг хэлнэ.</p>
<p>ХХГХ-ийн шинжийн дагуу дээрх хоёр тодорхойлолтыг нарийвчлан задалбал:</p>	
<p>Зорилго Хүнийг мөлжих зорилгоор</p>	<p>Зорилго Биеийг нь үнэлүүлэх, бусад хэлбэрээр бэлгийн мөлжлөг, хүчирхийлэлд оруулах, боолчлох, түүнтэй ижил төстэй нөхцөлд байлгах, эд, эрхтэнийг авах, албадан хөдөлмөрлүүлж мөлжих зорилгоор</p>
<p>Үйлдлийн арга</p> <ul style="list-style-type: none"> • хүч хэрэглэхээр заналхийлэх буюу хүч хэрэглэх, эсхүл хүчирхийллийн бусад хэлбэрийг ашиглах, • хулгайлах, • залилах, • хууран мэхлэх, • эрх мэдлээ урвуулан ашиглах буюу эмзэг байдлыг нь ашиглах, • эсхүл өөр этгээдийг хяналтдаа байлгаж буй этгээдийн зөвшөөрлийг авахын тулд төлбөр хийж буюу ашиг олгон хахуульдах 	<p>Үйлдлийн арга</p> <ul style="list-style-type: none"> • хүч хэрэглэх • хүч хэрэглэхээр заналхийлэх • хулгайлах • хууран мэхлэх • итгэл эвдэх • эрх мэдлээ урвуулах • эмзэг байдлыг нь далимдуулах • хяналтдаа байлгаж байгаа хүнд нь төлбөр төлж, хахуульдах
<p>Үйлдэл хүмүүсийг урвуулан элсүүлэх; тээвэрлэх; дамжуулах; нуугдуулах буюу хүлээж авах.</p>	<p>Үйлдэл элсүүлэх; тээвэрлэх; орогнуулах; дамжуулах; хүлээн авах.</p>

Хүн худалдаалах, түүнтэй төстэй гэмт хэргийн эрх зүйн зохицуулалтын харьцуулалт

Эрүүгийн хуулийн 13.1 дүгээр зүйл Хүн худалдаалах	Эрүүгийн хуулийн 12.3 дугаар зүйл Бэлгийн мөлжлөг
<p>Биеийг нь үнэлүүлэх, бусад хэлбэрээр бэлгийн мөлжлөг, хүчирхийлэлд оруулах, ... мөлжих зорилгоор хүч хэрэглэж, хүч хэрэглэхээр заналхийлж, хулгайлж, хууран мэхэлж, итгэл эвдэж, эрх мэдлээ урвуулан ашиглаж, эмзэг байдлыг нь далимдуулж, эсхүл хяналтдаа байлгаж байгаа хүнд төлбөр төлж, хахуульдаж хүнийг эрхшээлдээ оруулан элсүүлсэн; тээвэрлэсэн; орогнуулсан; дамжуулсан; хүлээн авсан үйлдлийг Хүн худалдаалах гэмт хэрэг гэнэ.</p>	<p>Хохирогчид хүч хэрэглэж, хүч хэрэглэхээр заналхийлж; эд хөрөнгө, албан тушаал, бусад нөхцөл байдлын улмаас эрхшээлдээ байгаа байдлыг далимдуулан зорчих эрхийг хязгаарлахгүйгээр бусадтай бэлгийн харьцаанд албадан оруулсан үйлдлийг Бэлгийн мөлжлөгийн гэмт хэрэг гэнэ.</p>
Зорилго	
<p>Биеийг нь үнэлүүлэх, бусад хэлбэрээр бэлгийн мөлжлөг, хүчирхийлэлд оруулах, ... мөлжих зорилгоор</p>	
Үйлдлийн арга	
<ul style="list-style-type: none"> • хүч хэрэглэх • хүч хэрэглэхээр заналхийлэх • хулгайлах • хууран мэхлэх • итгэл эвдэх • эрх мэдлээ урвуулах • эмзэг байдлыг нь далимдуулах • хяналтдаа байлгаж байгаа хүнд нь төлбөр төлж, хахуульдах 	<ul style="list-style-type: none"> • хүч хэрэглэх • хүч хэрэглэхээр заналхийлэх • эд хөрөнгө, албан тушаал, бусад нөхцөл байдлын улмаас эрхшээлдээ байгаа байдлыг далимдуулах
Үйлдэл	
<p>Элсүүлэх, тээвэрлэх, орогнуулах, дамжуулах, хүлээн авах</p>	<p>Бусадтай бэлгийн харьцаанд албадан оруулах</p>
<p>Хэдийгээр Эрүүгийн хуулийн 12.3 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн үндсэн бүрэлдэхүүнд Хүн худалдаалах гэмт хэргээс ялгах шинжийг “зорчих эрхийг хязгаарлахгүйгээр” гэж томъёолсон боловч 12.3.2, 12.3.4 дэх хэсэгт хохирогчийн биеийг үнэлүүлж ашиг олох зорилгоор гэж заасан нь өрсөлдүүлсэн хэм хэмжээ болж, мөрдөгч, прокурор, шүүхээс мөрдөн шалгах, хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд төвөгтэй байдал бий болгож байна.</p> <p>Мөн хуулийн 13.1 дүгээр зүйлийн тайлбарт “Хүүхдийн эсрэг энэ гэмт хэргийг үйлдсэнд тооцоход ямар аргаар үйлдсэн байхыг шаардахгүй” гэсэн боловч хүүхдийн эсрэг үйлдэж байгаа бэлгийн мөлжлөгийн гэмт хэрэг гэж байхаар зохицуулсан байгааг анхаарах хэрэгтэй байна.</p>	

Хүн худалдаалах, түүнтэй төстэй гэмт хэргийн эрх зүйн зохицуулалтын харьцуулалт

Эрүүгийн хуулийн 13.1 дүгээр зүйл Хүн худалдаалах	Эрүүгийн хуулийн 13.13 дугаар зүйл Албадан хөдөлмөрлүүлэх
... боолчлох, түүнтэй ижил төстэй нөхцөлд байлгах, эд, эрхтэнийг авах, албадан хөдөлмөрлүүлж мөлжих зорилгоор хүч хэрэглэж, хүч хэрэглэхээр заналхийлж, хулгайлж, хууран мэхэлж, итгэл эвдэж, эрх мэдлээ урвуулан ашиглаж, эмзэг байдлыг нь далимдуулж, эсхүл хяналтдаа байлгаж байгаа хүнд төлбөр төлж, хахуульдаж хүнийг эрхшээлдээ оруулан элсүүлсэн; тээвэрлэсэн; орогнуулсан; дамжуулсан; хүлээн авсан үйлдлийг Хүн худалдаалах гэмт хэрэг гэнэ.	Бусдад хүч хэрэглэж, хүч хэрэглэхээр заналхийлж, илт хохиролтой болзол, нөхцөл тулгаж, эсхүл хөрөнгө чинээ, эрүүл мэнд, хөгжлийн бэрхшээлтэй байдал, гэр бүлийн таагүй орчин, амьдрал ахуйн бусад хүнд байдлыг далимдуулан эрхшээлдээ оруулж цалин хөлсгүй хөдөлмөр эрхлүүлсэн үйлдлийг Албадан хөдөлмөрлүүлэх гэмт хэрэг гэнэ.
Зорилго	
боолчлох, түүнтэй ижил төстэй нөхцөлд байлгах, эд, эрхтэнийг авах, албадан хөдөлмөрлүүлж мөлжих зорилгоор	
Үйлдлийн арга	
<ul style="list-style-type: none"> • хүч хэрэглэх • хүч хэрэглэхээр заналхийлэх • хулгайлах • хууран мэхлэх • итгэл эвдэх • эрх мэдлээ урвуулах • эмзэг байдлыг нь далимдуулах • хяналтдаа байлгаж байгаа хүнд нь төлбөр төлж, хахуульдах 	<ul style="list-style-type: none"> • хүч хэрэглэх • хүч хэрэглэхээр заналхийлэх • илт хохиролтой болзол, нөхцөл тулгах • хөрөнгө чинээ, эрүүл мэнд, хөгжлийн бэрхшээлтэй байдал, гэр бүлийн таагүй орчин, амьдрал ахуйн бусад хүнд байдлыг далимдуулах • эрхшээлдээ оруулах
Үйлдэл	
Элсүүлэх, тээвэрлэх, орогнуулах, дамжуулах, хүлээн авах	Цалин хөлсгүй хөдөлмөр эрхлүүлэх
Эрүүгийн хуулийн 13.13 дугаар зүйлд албадан хөдөлмөрлүүлэх явдлыг гэмт хэрэгт тооцохоор заасан. Гэвч тус заалтын зүйлчлэлийн агуулга нь Эрүүгийн хуулийн 13.1 ХХГХ-т заасан хүн худалдаалах гэмт хэргийн албадан хөдөлмөрлүүлж мөлжих үйлдлийн шинжтэй давхцаж байна.	

Хүн худалдаалах, түүнтэй төстэй гэмт хэргийн эрх зүйн зохицуулалтын харьцуулалт

<p>Эрүүгийн хуулийн 13.1 дүгээр зүйл Хүн худалдаалах</p>	<p>Эрүүгийн хуулийн 15.3 дугаар зүйл Хүний цус, эс, эд, эрхтэнийг хууль бусаар авах</p>
<p>... эд, эрхтэнийг авах, ... мөлжих зорилгоор хүч хэрэглэж, хүч хэрэглэхээр заналхийлж, хулгайлж, хууран мэхэлж, итгэл эвдэж, эрх мэдлээ урвуулан ашиглаж, эмзэг байдлыг нь далимдуулж, эсхүл хяналтдаа байлгаж байгаа хүнд төлбөр төлж, хахуульдаж хүнийг эрхшээлдээ оруулан элсүүлсэн; тээвэрлэсэн; орогнуулсан; дамжуулсан; хүлээн авсан үйлдлийг Хүн худалдаалах гэмт хэрэг гэнэ.</p>	<p>Хууран мэхэлж, эсхүл хүч хэрэглэж, эсхүл хүч хэрэглэхээр заналхийлж хүний цус, эс, эд, эрхтэнийг авсан үйлдлийг Хүний цус, эс, эд эрхтэнийг хууль бусаар авах гэмт хэрэг гэнэ.</p>
<p>Зорилго</p>	
<p>эд, эрхтэнийг авах, ... мөлжих зорилгоор</p>	
<p>Үйлдлийн арга</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • хүч хэрэглэх • хүч хэрэглэхээр заналхийлэх • хулгайлах • хууран мэхлэх • итгэл эвдэх • эрх мэдлээ урвуулах • эмзэг байдлыг нь далимдуулах • хяналтдаа байлгаж байгаа хүнд нь төлбөр төлж, хахуульдах 	<ul style="list-style-type: none"> • хуурч мэхлэх • хүч хэрэглэх • хүч хэрэглэхээр заналхийлэх
<p>Үйлдэл</p>	
<p>Элсүүлэх, тээвэрлэх, орогнуулах, дамжуулах, хүлээн авах</p>	<p>Хүний цус, эс, эд, эрхтэнийг авах</p>
<p>Эрүүгийн хуулийн 15.3 дугаар зүйлд Хүний цус, эс, эд, эрхтэнийг хууль бусаар авах гэмт хэргийг заахдаа “хууран мэхэлж, эсхүл хүч хэрэглэж, эсхүл хүч хэрэглэхээр заналхийлж, хохирогчийн хөрөнгө чинээ, эрүүл мэнд, хөгжлийн бэрхшээлтэй байдал, гэр бүлийн таагүй орчин, амьдрал ахуйн бусад хүнд байдал, биеэ хамгаалж чадахгүй байдлыг далимдуулж хүний цусыг, эсийг, эд, эрхтэнийг авсан” бол эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэхээр заасан боловч энэ нь ХХГХ-ийн “...хүний эд, эрхтэнийг авах...” үйлдлийг мөн хамарсан байна.</p>	

Хүн худалдаалах, түүнтэй төстэй гэмт хэргийн эрх зүйн зохицуулалтын харьцуулалт

Эрүүгийн хуулийн 16.4 дүгээр зүйл Хүүхдээр гуйлга гуйлгах	Эрүүгийн хуулийн 16.6 дугаар зүйл Хүүхэд худалдах	Эрүүгийн хуулийн 16.8 дугаар зүйл Хүүхдэд садар самууныг сурталчлах, уруу татах	Эрүүгийн хуулийн 16.9 дүгээр зүйл Хүүхэд оролцуулж садар самууныг сурталчлах	Эрүүгийн хуулийн 16.10 дугаар зүйл Хүүхдээр тэвчишгүй хөдөлмөр эрхлүүлэх
Хүүхдэд амлалт өгч, хууран мэхэлж; хүч хэрэглэж, хүч хэрэглэхээр заналхийлж; хохирогчийн хөрөнгө чинээ, эрүүл мэнд, хөгжлийн бэрхшээлтэй байдал, гэр бүлийн таагүй орчин, амьдрал ахуйн бусад хүнд байдлыг далимдуулж байнга гуйлга гуйлгасан үйлдлийг Хүүхдээр гуйлга гуйлгах гэмт хэрэг гэнэ.	Төрүүлсэн, үрчлэн авсан, асран хамгаалж харгалзан дэмжиж байгаа хүүхдээ бусдад худалдсан үйлдлийг Хүүхэд худалдах гэмт хэрэг гэнэ.	Хүүхдэд садар самууныг сурталчилсан хэвлэл, ном зохиол, зураг, кино, дүрс бичлэг, бусад зүйлийг зориуд үзүүлсэн, өгсөн, сурталчилсан; хүүхдээр садар самуун үйлдэл хийлгэсэн; хүүхдэд биеэ үнэлэх, бэлгийн харьцаанд орохыг санал болгосон үйлдлийг Хүүхдэд садар самууныг сурталчлах, уруу татах гэмт хэрэг гэнэ.	Хүүхэд оролцуулж садар самууныг сурталчилсан хэвлэл, ном зохиол, зураг, кино, дүрс бичлэг, бусад зүйлийг бэлтгэсэн, борлуулсан, тараасан, хадгалсан үйлдлийг Хүүхэд оролцуулж садар самууныг сурталчлах гэмт хэрэг гэнэ.	Хүүхдээр аюултай ажил, эрүүл мэнд, бие бялдар, оюун санаанд нь хохирол учруулахуйц хориглосон ажил, үйлчилгээ зориуд эрхлүүлсэн үйлдлийг Хүүхдээр тэвчишгүй хөдөлмөр эрхлүүлэх гэмт хэрэг гэнэ.
Үйлдлийн арга				
<ul style="list-style-type: none"> • хүүхдэд амлалт өгөх • хүч хэрэглэх • хүч хэрэглэхээр заналхийлэх • хохирогчийн хөрөнгө чинээ, эрүүл мэнд, хөгжлийн бэрхшээлтэй байдал, гэр бүлийн таагүй орчин, амьдрал ахуйн бусад хүнд байдлыг далимдуулах 	•	•	• цахим сүлжээ ашиглах	•
Үйлдэл				
Байнга гуйлга гуйлгасан	Бусдад худалдах	зориуд үзүүлэх, өгөх, сурталчлах, хүүхдээр садар самуун үйлдэл хийлгэх, хүүхдэд биеэ үнэлэх, бэлгийн харьцаанд орохыг санал болгох	Бэлтгэх, борлуулах, тараах, хадгалах	хориглосон ажил, үйлчилгээ зориуд эрхлүүлэх
<p>1. Монгол Улс 2008 оны 05 дугаар сарын 16-ны өдөр Үндэстэн дамнасан зохион байгуулалттай гэмт хэргийн эсрэг НҮБ-ын конвенц болон түүний нэмэлт болох Хүн, ялангуяа эмэгтэйчүүд, хүүхэд худалдаалахаас урьдчилан сэргийлэх, таслан зогсоох, шийтгэх тухай протоколд хүн ялангуяа эмэгтэйчүүд болон хүүхэд худалдаалахаас урьдчилан сэргийлэх, таслан зогсоох ба шийтгэх талаар онцгойлон авч үзсэнээрээ онцлог ба ХХГХ-ийн гол объект болох эмэгтэйчүүд, хүүхдийн эрх ашгийг тусгайлан хамгаалсан чиг үүрэгтэй олон улсын эрх зүйн гол баримт бичиг болж байна. Уг протоколд насанд хүрээгүй хүний эсрэг энэ төрлийн гэмт хэргийг үйлдэхэд гэмт хэргийг ямар аргаар үйлдсэнийг хамаарахгүй гэдгийг онцолсон байдаг.</p> <p>2. Хүүхдээр гуйлга гуйлгах, хүүхдийг худалдах, хүүхдээр тэвчишгүй хөдөлмөр эрхлүүлэх гэмт үйлдлийг хуульчлахдаа гэмт хэргийн субъектив талын шинж болох гэмт хэргийн зорилгыг тодорхой заагаагүй ч эдгээр үйлдлийг хийлгэх нь гэмт хэрэг үйлдэгдэгчид тодорхой ашигтай байх нь тодорхой харагдаж байгаа юм. Мөн хүүхдэд садар самууныг сурталчлах, хүүхэд оролцуулж садар самууныг сурталчилсан үйлдэл нь бэлгийн мөлжлөгийн бусад хэлбэрт хамаарна. Өөрөөр хэлбэл Монгол Улсын Дээд Шүүхийн 2008 оны 03 дугаар сарын 26-ны өдрийн 12 дугаар тогтоолд хүн худалдаалах гэмт хэргийн шинжүүдийг дараах байдлаар тайлбарласан байна. Үүнд.</p> <ul style="list-style-type: none"> • “Хүн худалдаалах” гэдэгт тодорхой төлбөртэйгөөр (мөнгө авах, эд хөрөнгө болон түүнийг өмчлөх эрхээр солилцох г.м) эсхүл ямар нэгэн үүргийн гүйцэтгэлд тооцож (өрөнд өгөх г.м) хүнийг бусад хүмүүсийн мэдэлд бүр мөсөн буюу тодорхой хугацаагаар шилжүүлэхийг ойлгоно. • “Ашиг олох зорилгоор” гэж хүн худалдаалах замаар өөртөө болон бусад этгээдэд эд хөрөнгийн болон эд хөрөнгийн бус ашигтай байдал, орлого бий болгохыг хэлнэ. • “Бэлгийн хүчирхийлэлд оруулах” гэдэгт биеийг нь үнэлүүлэхээс гадна тулган шаардах, хүч хэрэглэх буюу хүч хэрэглэхээр заналхийлж садар самууныг сурталчлахад татаж оруулсан, бэлгийн дур хүслээ ёс бусаар хангасан аливаа үйлдэл хийсэн зэргийг ойлгоно гэжээ. <p>3. Эрүүгийн хуулийн 13.1 дүгээр зүйлийн тайлбар хэсэгт Хүүхдийн эсрэг энэ гэмт хэргийг үйлдсэнд тооцоход ямар аргаар үйлдсэн байхыг шаардахгүй гэсэн байна.</p>				

